

Vuorovaikutus Oulun kaupungissa

2019-2021

OULU

Sisällys

1. JOHDANTO	4
2. OSALLISUUS VUOROVAIKUTUSSUUNNITELMAN LAATIMISESSA.....	7
Tieto-osallisuus.....	10
Suunnitteluosallisuus.....	11
Päätösosallisuus	12
Toimintaosallisuus	12
Yleisiä huomioita	13
Lausunnot.....	14
3. VUOROVAIKUTUS JA OSALLISUUS KUNNASSA	21
3.1. Osallisuus ja vaikuttaminen lainsäädännössä ja Oulun asiakirjoissa	21

3.2. Miksi osallisuutta ja vuorovaikutusta kannattaa kehittää kunnassa?.....	24
3.3. Vuorovaikutus ja osallisuus Oulussa	25
3.4. Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet Oulussa.....	26
4. VUOROVAIKUTUSTA KEHITTÄVÄT TAVOITTEET JA TOIMENPITEET 2019-2021	30
4.1. Kaupungin ja kuntalaisen välinen suhde: Lisätään tiedonkulkua ja tuetaan kuntalaisen mahdollisuuksia vaikuttaa päätöksentekoon sekä omaehtoista toimintaa.....	31
4.2. Kaupungin ja sidosryhmien välinen suhde: Tuetaan sidosryhmien toiminta-, vaikuttamis- ja yhteistyömahdollisuuksia	35
5. TOTEUTUMISEN SEURANTA JA ARVIOINTI	38
LÄHTEET	39

1. Johdanto

Toimiva vuorovaikutus on kunnalle suuri vahvuus. Kuntalaisten ja sidosryhmien osallisuus on voimavara. Tulevaisuuden kunnassa korostuvat avoimuus ja tiedonkulku, kehittäminen ja haasteiden ennaltaehkäisy sekä verkostot ja kumppanuus. Erilaiset globaalit trendit muokkaavat lähivuosina merkittävästi kunnan roolia, taloutta ja toimintatapoja. Samaan aikaan kuntalaiset haluavat osallistua ja vaikuttaa uusin tavoin kuntien toimintaan.

Toimintaympäristön ja kuntalaisten tarpeiden muuttuessa kuntien tulee pohtia toimintamallejaan uudella tavalla. Vuorovaikutusta ei ole ilman osallisuutta. Toimiva vuorovaikutus tuo tietoa kehittämisen pohjalle, mutta myös vahvistaa elinvoimaa ja viihtyvyyttä. Vuorovaikutuksen kehittäminen ja erilaisten näkemysten yhdisteleminen auttavat luomaan uusia toimintatapoja. Tulevaisuuden Oulu on valtakunnallisesti kuusikkokaupunkina merkittävässä roolissa vuorovaikutuksen ja osallisuuden kehittäjänä.

Oulun kaupungin vuorovaikutussuunnitelma 2019-2021 edistää kaupungin ja kuntalaisten sekä kaupungin ja sidosryhmien välistä vuorovaikutusta. Suunnitelma perustuu kaupunkistrategiaan 2026 sekä sen arvoihin **rohkeus, reiluus ja vastuullisuus**. Strategiassa osallisuus näkyy **vetovoimaisena Ouluna**, joka mahdollistaa **ihmisten kohtaamisen ja yhteisöllisen toiminnan**. Oulussa tavoitteena on, että kaikki kokevat tulevansa kuulluiksi ja ymmärretyiksi ja kaikilla on samat mahdollisuudet toimia, osallistua ja vaikuttaa asuinalueellaan sekä koko kaupungissa.

Suunnitelma päivittää Oulun aiemman osallisuuden ja vaikuttamisen ohjelman. Suunnitelmalla on yhteys avoimen hallinnon suunnitelmaan, yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelmaan sekä lapsiystävälliseen kuntaan ja näissä mainittuihin periaatteisiin ja tavoitteisiin. Lainsäädännöllinen keskeinen perusta suunnitelmalle löytyy perustuslaista, hallintolaista ja kuntalaista.

Tulevaisuudessa vuorovaikutussuunnitelma ohjaa osallisuutta ja vaikuttamista Oulussa. Suunnitelmassa esitellään kaupungin osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet sekä vuorovaikutusta kehittävät tavoitteet ja toimenpiteet. Tavoitteiden ja toimenpiteiden käytännön toteutustapa esitellään erillisessä liitteessä. Suunnitelman valmistelutyö on ollut monimuotoista, ja siinä on huomioitu kaikkien osallisuus.

Hyvän julkisen vuorovaikutuksen periaatteet

Hyvään julkiseen vuorovaikutukseen on seitsemän periaatetta, joiden tavoitteena on auttaa tekemään parempia päätöksiä ja vastata osallisten huoliin. Ne perustuvat alan ammattilaisten muodostaman International Association of Public Participationin [eettisiin periaatteisiin](#).

Julkinen vuorovaikutus:

1. Lähtee periaatteesta, että kaikilla, joita päätös koskettaa, on oikeus osallistua päätöksentekoprosessiin.
2. Sisältää lupauksen, että osallistujien näkemys huomioidaan päätöksenteossa. Tässä on hyvä huomata, että se ei tarkoita, että osalliset välttämättä päättävät asiasta, vaan että heidän näkemyksensä huomioidaan.
3. Tukee kestävien päätösten tekemistä huomioimalla ja viestimällä kaikkien osallisten, mukaan lukien päätöksentekijöiden, tarpeet ja intressit. Toisinaan päätöksentekijät ovat huolissaan siitä, viedäänkö heidän valtansa asukkaiden osallistumisella. Ei viedä, vaan hyvä prosessi huomioi myös heidän tarpeensa ja viime kädessä he tekevät päätökset, elleivät erikseen päättää delegoida valtaa osallisille.
4. Tukee niiden osallistumista, joihin päätöksenteko vaikuttaa tai jotka ovat siitä kiinnostuneita.
5. Toteutetaan hyvin, kun kysytään myös osallisten toiveita siihen, miten he osallistuvat. Eri ihmisille sopivat tavat osallistua ovat hyvin erilaisia: lapset, nuoret, maahanmuuttajat, ikäihmiset tai vammaiset henkilöt tarvitsevat heille yhdenvertaisia tapoja osallistua.

6. Tarjoaa osallisille heidän tarvitsemaansa tietoa ymmärrettävässä ja helposti saavutettavissa olevassa muodossa. Tieteellinen tutkimus tai satasivuinen raportti eivät välttämättä ole tietoa kaikille ymmärrettävässä muodossa. Selkokieli, visuaalisuus, selitysvideot, kuvat ja kuviot sekä tiivistelmät tekevät tiedosta helpommin omaksuttavaa.
7. Sisältää lupauksen, että osallisille kerrotaan, miten heidän näkemyksensä on huomioitu päätöksessä. "Me kerrottiin mielipiteitä eikä koskaan kuultu, mitä sitten tapahtui." Siksi hyvässä vuorovaikutuksessa sitoudutaan myös raportoimaan takaisin osallistujille ja perustelemaan, miten ja miksi heidän mielipiteensä otettiin tai ei otettu huomioon.

Päivi Laajala

Oulun kaupunginjohtaja

2. Osallisuus vuorovaikutussuunnitelman laatimisessa

Vuorovaikutussuunnitelman laadinnassa on huomioitu kaikkien osallisuus. Suunnitelman pääasiallisen valmistelutyön on tehnyt kaupungin sivistys- ja kulttuurijohtaja Mika Penttilän (22.12.2017) nimeämä työryhmä. Valmistelutyöryhmässä ovat olleet edustettuina kuntalaiset, järjestöjen ja yritysten edustajat, viranhaltijat, luottamushenkilöt, Oulun nuorten edustajisto ONE sekä kaupungin eri toimialojen henkilöstö. Työryhmä on kokoontunut 11 kertaa vuosina 2018-2019. Työryhmä on huomioinut suunnitelman laadinnassa eri tahoilta tulleen palautteen.

Vuorovaikutussuunnitelman 2019-2021 valmistelutyöryhmän jäsenet:

Pasi Laukka, yhteisötoiminnan päällikkö, sivistys- ja kulttuuripalvelut

Merja Niemelä, kuntalaisvaikuttamisen koordinaattori, sivistys- ja kulttuuripalvelut (varajäsen Anne Kippola, kuntalaisvaikuttamisen koordinaattori)

Veli Korttesalmi, asukasedustaja, Yli-li (varajäsen Kaisu Lyöri, Pateniemi)

Birger Ylisaukko-oja, asukasedustaja, Jääli

Juha Aho, kehityspäällikkö, sivistys- ja kulttuuripalvelut

Riitta Veijola, palvelupäällikkö, sivistys- ja kulttuuripalvelut

Sari Lahdenperä, koordinaattori, sivistys- ja kulttuuripalvelut

Miika Koskela, Oulun nuorten edustajisto ONE:n jäsen

Sirkka-Liisa Olli, kehittämisjohtaja, hyvinvointipalvelut

Maarit Niva, asiantuntija, hyvinvointipalvelut (varajäsen Sirpa Rytty, asiantuntija)

Tomi Kiilakoski, erikoistutkija, Nuorisotutkimusverkosto, dosentti Tampereen yliopisto

Sanna Keskinen, viestintäjohtaja, konsernihallinto > viestintäjohtaja Mikko Salmi 1.4.2019 alkaen

Satu Fränti, viestintäpäällikkö, konsernihallinto/sivistys- ja kulttuuripalvelut

Mervi Uusimäki, vuorovaikutussuunnittelija, yhdyskunta ja ympäristöpalvelut

Virpi Knuutinen, suunnittelija, konsernipalvelut

Helena Liimatainen, järjestöjen edustaja, Pohjois-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry

Helena Poukkanen, asiantuntija, Business Oulu

Janita Jämsén, tuottaja, Business Oulu

Marjo Kemppainen, lähidemokratiatoimikunnan jäsen (varajäsen Juhani Suopanki)

Jari Laru, sivistys- ja kulttuurilautakunnan jäsen (varajäsen Anni Huovinen)

Miika Sutinen, yritysten edustaja, Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjät (varajäsen Risto Huovinen)

Saara Viitanen, yliopistoharjoittelija, palveluassistentti

Oulun kaupungin tarkastuslautakunta huomauttaa vuoden 2017 arviointikertomuksessaan, että kuntalaisten osallistumisen ja vaikuttamisen kokemus ei välttämättä ole sidoksissa vain käytettävissä olevien kanavien ja keinojen määrään, vaan tärkeää on vuorovaikutteinen viestintä asioiden etenemisestä.

Lautakunta kehotti Oulua muun muassa kehittämään osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien eri tapoja ja kokeilemaan niitä yhdessä kuntalaisten kanssa siten, että prosessin eri vaiheet ja kohderyhmät otetaan huomioon ja löydetään niille soveltuvimmat toimintatavat.

Oulun avoimen hallinnon kyselyssä 2017 kuntalaiset pitivät hyvinä vaikuttamisen keinoina varsinkin kyselyjä ja äänestämistä, mobiilisovelluksia, sosiaalista mediaa, yhteydenottoa päättäjiin, palautteen antamista ja asukastilaisuuksia.

Oulun alueellisille yhteistyöryhmille järjestettiin vuosien 2017-2018 aikana työpajoja sekä yhteiskehittämisen ilta alueellisesta osallisuudesta. Osallistujat kaipaavat muun muassa enemmän yhteistä suunnittelua kuntalaisten, virkamiesten ja päättäjien kesken. Kuntalaiset halusivat osallistua kehittämistyöhön ja kehittää osallisuutta myös digitaalisesti ja sosiaalisen median välityksellä. Viranhaltijoilta toivottiin monikanavaisuutta viestinnässä sekä vuorovaikutusta ja tiedottamista sosiaalisessa mediassa.

Kaupunginvaltuustolta kysyttiin kaupunkistrategiaa koskevassa työpajassa 21.11.2017 näkemyksiä kuntalaisten osallisuudesta ja kuntalaisten kuuntelemisesta osana päätöksentekoa. Valtuuston jäsenet kokivat, että vastapalautteen antaminen kuntalaisille heidän vaikuttamisestaan on tärkeää. Kuntalaisten on tiedettävä, mihin osallistuminen vaikuttaa ja mitä seurauksia sillä on. Työpajaan osallistuneet painottivat myös selkeyden tärkeyttä kaupungin viestinnässä ja teksteissä, osallistuvan budjetoinnin käyttöönottoa sekä kumppanuutta osallisuudessa kolmannen sektorin kanssa.

Kuntalais- ja sidosryhmäosallisuus vuorovaikutussuunnitelmaan

Kuntalaisia ja sidosryhmiä on kuultu eri vaiheessa vuorovaikutussuunnitelman laatimista. Tässä katsauksessa on analysoitu eri kuulemistilaisuuksissa tai kuulemisalustalla esiin tuotua palautetta niistä tehtyjen muistioiden pohjalta sekä neljää sähköpostitse lähetettyä palautetta.

Nuorten vaikuttajapäivillä 16.10.2018 kysyttiin nuorten mielipiteitä vuorovaikutussuunnitelmaan. Vastaajina oli 177 oululaista lasta ja nuorta. Kuntalaisten ja sidosryhmien mielipiteitä kysyttiin eri kanavilla alkuvuodesta 2019 suunnitelmaluonnoksen valmistuttua. Asukasilloissa käsiteltiin asukkaita koskevia toimenpiteitä. Vuorovaikutusta ja osallisuutta pohdittiin myös asukastupaverkoston kokouksessa. Pohjois-Pohjanmaan järjestö rakenne -hanke järjesti tilaisuuden järjestöille 16.1.2019. Asukkailla oli mahdollisuus käydä keskustelua myös Oulun kaupungin Facebook-sivulla. Alakkonää digiä -työpajassa

14.2.2019 nostettiin esiin vuorovaikutussuunnitelman näkökulmasta keskeisiä teemoja erityisesti pajassa käsitellyn osallisuus-teeman osalta. Erikseen suunnitelmaa kommentoitiin neljässä sähköpostiviestissä.

Kuntalaispalaute on käsitelty sisällönanalyysin keinoin. Sisällönanalyysissa tavoitteena on luokitella aineistossa olevat yksittäiset huomiot yleisempiin luokkiin. Tässä analyysissa on käytetty vuorovaikutussuunnitelmassa olevaa jäsenystä, jossa osallisuus jaetaan neljään osaan. Näin analyysin tapa on lähinnä teoriavetoista sisällönanalyysia. Huomiot on luokiteltu tieto-osallisuuteen, suunnitteluosallisuuteen, päätösosallisuuteen ja toimintaosallisuuteen. Ensimmäinen näistä käsittelee kunnan tiedottamista sekä kuntalaisten kuulemista, toinen kuntalaisten ja kunnan välistä vuorovaikutusta asioita suunniteltaessa, kolmas kuntalaisten mahdollisuutta päättää asioista ja neljäs kuntalaisten omaa osallistumista omassa ympäristössään. Huomioita esitettiin sekä kuntalaiset yksilöinä -näkökulmasta, mutta myös yritysten ja kansalaisjärjestöjen näkökulmasta. Näiden lisäksi analyysiin otettiin luokka, jossa kommentoidaan suunnitelman sisältöjä yleisemmin.

Tieto-osallisuus

Tieto-osallisuuden osalta kaupungilta toivottiin viestintää muillakin kielillä kuin suomeksi, ja englannin lisäksi myös muilla kielillä. Suhde digitaalisiin alustoihin vaihteli. Toisaalta kaupungilta toivottiin aktiivisuutta digitaalisessa viestinnässä, ja sen kehittämistä monikanavaisesti. Korostettiin, että viestinnän tulee olla avoimesti saatavilla selkeässä muodossa ja että viestinnän saavuttamisen ei pitäisi edellyttää kirjautumista kaupallisiin palveluihin. Toisaalta todettiin, etteivät kaikki kuntalaiset ole tasavertaisessa asemassa, mikäli tietoa tarjotaan vain digitaalisesti. Niille kuntalaisille, joille digitaaliset ympäristöt ovat hankalia, toivottiin koulutusta ja tukirakenteita. Kaupungin toivottiin kehittävän osaamistaan digitaaliseen viestintään. Virkamiesten toivottiin osallistuvan aktiivisesti alueiden toimintaan. Eri kohderyhmät, kuten ikääntyneet, lapsiperheet tai maahanmuuttajat tulisi huomioida

viestinnässä. Tiedon on oltava ymmärrettävää ja helposti löydettävissä. Käytettävyyteen on kiinnitettävä huomiota. Myös erilaisista osallisuusrakenteista on annettava tietoa.

Esimerkkejä kehittämisideoista:

- Tiedonkulussa koetaan ongelmaksi, miten saadaan asukkaita koskevat tiedot kaikille välitettyä, jos tiedotteet jaetaan vain sähköisessä muodossa. Ehdotettiin mm. ilmoitusta Kalevan tapahtumasivulle, toisaalta paperinen Oulu-posti jaetaan ilmaisjakeluna joka talouteen, eikä välttämättä hyvä saavutettavuus. Keskusteltiin laajemminkin informaation jakamisesta ja kuka mitäkin kanavaa käyttää. Aluelehdet ovat alueellisia ja koetaan, että koko Oulun alueen kanava puuttuu tällä hetkellä. Asukkaille tärkeät asiat nostettava Oukan etusivulle.
- Englanninkieliset viestintäkanavat toivotaan suomenkielistä rakennetta vastaaviksi.
- Viestintäkanaviin useampi vieras kieli kuin englanti.
- Viestintä ei voi olla sellaisessa paikassa, mihin on pakko kirjautua.
- Sähköisten palvelujen/verkkosivujen helppokäyttöisyys, yhdenvertaisuus, esteettömyys ja saavutettavuus.
- Riittävä viestintä eri kanavissa osallistumismahdollisuuksista.

Suunnitteluosallisuus

Suunnitteluosallisuudessa toivottiin todellisia vaikutusmahdollisuuksia, eikä pelkästään kuulemista. Toivottiin, että oululaisilla olisi mahdollisuus vaikuttaa omalla alueellaan ja että virkamiehet osallistuisivat alueiden toimintaan jalkautumalla alueille. Kuntalaisilla olevaa osaamista haluttiin osaksi toiminnan kehittämistä, jotta osallistumisen areenat olisivat mahdollisimman laajoja. Lisäksi kaupungilta toivottiin päätöksiä, eikä pelkästään suunnittelua. Useassa puheenvuorossa puhuttiin lapsivaikutusten arvioinnin nykyistä vahvemmassa käyttöönotosta, jolloin voidaan arvioida, miten toiminta kohdentuu nuorimpiin ikäluokkiin.

Esimerkkejä kehittämissideoista:

- Kokemustoimijoiden käyttäminen kaupungin palvelujen, rakennusten ja sähköisten alustojen kehittämisessä.
- Mahdollisia tapaamisia/kokouksia, joissa asukkaita oikeasti kuunnellaan.
- Kaupungin virkamiesten jalkautuminen alueelle kuntalaisten pariin.

Päätösosallisuus

Kansalaisten osallistumista päätöksentekoon haluttiin lisätä nykyistä selkeämmin mallinnetun aloitejärjestelmän ja nimikkovaltuutettujen kautta.

Osallistavaa budjetointia esitettiin yksittäisenä keinona tukea kansalaisten toimintaa.

Suunnitelmaan lisättäväksi ehdotettavat asiat:

- Rohkeita ja konkreettisia kokeiluja, joille riittävä rahoitus.
- Osallistuvan budjetoinnin prosessi on määritelty ja toteutus on läpinäkyvää.
- Kansalaisaloitteet käsitellään läpinäkyvästi ja niistä annetaan vastaukset määräaikana, joka on ilmoitettu ennakkoon.
- Osallistuva budjetointi sen oikeassa merkityksessä, toteutukseen ensin kaupungin budjettiin vaikuttava summa.
- Alueille nimetään nimikkovaltuutetut, joille voi tehdä aloitteita.

Toimintaosallisuus

Kaupungilta toivottiin aktiivista ja kuntalaisia mukaan ottavaa otetta. Tämän toivottiin tapahtuvan eri kuntalaisryhmiä ja alueellisia tarpeita huomioiden.

Lisäksi kaupungilta toivottiin selkeitä tukirakenteita, kuten tilojen jakamista ja rahoituksen varmistamista esimerkiksi järjestöjen toiminnalle ja asukastoiminnalle. Alueiden toimintaedellytyksiä on tuettava resursseja jakamalla.

Esimerkkejä kehittämissuhteista

- Kohtaamisia ja konkreettisia osa-alueeseen liittyen, ei pelkkiä suosituksia ja ohjeita.
- Tilojen puute rajoittaa osallisuutta.
- Esimerkkejä toimintaosallisuuden toteuttamisesta, mm. vapaaehtoisten ja vertaisten toteuttama matalan kynnyksen harrastustoiminta ja lasten mahdollisuus toteuttaa toimintaa koulun puitteissa.
- Alueellisen toiminnan resurssien vahvistaminen ja kehittäminen ruohonjuuritason toiminnan mahdollistamiseksi ja vahvistamiseksi alueen tarpeiden mukaisesti.
- Kokemustoimijoiden hyödyntäminen mm. esteettömyysarvioinnissa (liittyy mm. siihen, että osa toimijoista ei voi käyttää tiloja, koska ne eivät ole esteettömiä).
- Osallisuus on myös yhdessä tekemistä, ei vain istumista, kuuntelemista ja kommentointia.

Yleisiä huomioita

Palautteissa esitettiin joukko huomioita, joita ei voida sijoittaa edellä käytettyyn neliportaisuuteen. Suunnitelmaan toivottiin lisättävän paremmin eri ikäryhmien huomioita, monialaista yhteistyötä, alueiden välistä vuorovaikutusta sekä käytännön merkityksiä. Lisäksi toivottiin yksittäisten kokeilujen levittämistä alueelta toiselle innostavassa hengessä.

- **eri ikäryhmät** huomioitava paremmin vuorovaikutussuunnitelmassa.
- Mitä on tehty jo hyvin jossain päin Oulua asukkaana (aloite) tai järjestön (kokeilu) avaamana? Miten sitä voidaan hyödyntää laajemmin Oulussa? Nyt tarvitaan innostavaa ja kannustavaa pohinää.
- On hyvä, että vuorovaikutussuunnitelmassa mietitään, miten yrittäjät ja kaupunki voisivat yhdessä kehittää julkisia rakenteita sekä miten tiedotusta välilläme voisi kehittää. Mihin on unohtunut monialainen yhteistyö?
- alueelliset erityispiirteet huomioitava, alueiden välisen vuorovaikutuksen lisääminen ja vertaisoppiminen.

- Kaikki vuorovaikutussuunnitelman kohdat avattava, mitä tarkoittaa käytännössä

Lausunnot

Oulun kaupungin vuorovaikutussuunnitelmaluonnokseen pyydettiin lausunto hyvinvointilautakunnalta, sivistys- ja kulttuurilautakunnalta sekä yhdyskuntalautakunnalta. Näiden lisäksi lausuntopyyntö osoitettiin Business Oulu -liikelaitoksen johtokunnalle, lähidemokratiatoimikunnalle, maahanmuuttajaneuvostolle, mielenterveys- ja päihdeneuvostolle, ONE:lle (Oulun nuorten edustajisto), tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnalle, vammaisneuvostolle sekä vanhusneuvostolle. Kaikki nämä tahot toimittivat lausuntonsa 22.5.2019 mennessä. Yhteensä lausuntoja saatiin 11. Niiden pituus vaihteli puolesta sivusta kuuteen sivuun. Tämä heijastui myös suunnitelmaa koskevien huomioiden, kommenttien ja korjausehdotusten yksityiskohtaisuuteen. Kaupungin henkilöstölle kerrottiin suunnitelmasta ja vaikuttamisen mahdollisuuksista kaupungin intranetissä Akkunassa.

Tässä koosteessa lausunnot on analysoitu sisällönanalyysia käyttäen. Lausuntojen sisällöt on luokiteltu neljään luokkaan:

1. yleisluonnehdintoja suunnitelmasta (mukaan lukien itse prosessia ja suunnitelman rakennetta käsittelevät maininnat sekä suunnitelman toimeenpanoa koskevat huomiot)
2. digitaalista vuorovaikutusta koskevat näkökulmat
3. toimeenpanoon liittyvät kysymykset
4. korjausehdotukset ja lisäykset.

Viimeinen luokka sisältää yksityiskohtaisia toiveita suunnitelman sisältöön, ja niitä on huomioitu soveltuvin osin. Sektorirajat ylittäviä ehdotuksia oli suhteessa selvästi vähemmän kuin eri toimialojen sisäisiä pohdintoja.

Lausunnoissa käsiteltiin suunnitelmaa koskevien huomioiden lisäksi myös lausunnonantajien omia tavoitteita, tahtotiloja ja toimintoja. Tässä koosteessa huomio on kuitenkin näiden sijaan yleisemmissä suunnitelmaa koskevissa asioissa. Vuorovaikutuksen ja osallisuuden kehittämistyö on jatkuvaa ja se vaatii kaikkien tahojen yhteisen sitoumuksen. Näiden suunnitelman sisältöön läpinäkyvästi kuvattujen, niin asukkaiden tai sidosryhmien palautteiden kuin lausuntojen koosteen huomioiminen on kaikkien työtä. Vuorovaikutus tapahtuu arjen kohtaamisissa ja osallisuustyössä.

Yleisluonnehdintoja suunnitelmasta

Vuorovaikutussuunnitelmaa pidettiin lausunnoissa pääsääntöisesti perusteellisena asiakirjana, jonka tärkeys nähtiin eri syistä keskeiseksi.

Vuorovaikutuksen ja osallisuuden merkitystä tarkasteltiin esimerkiksi palveluntuotannon laadun paranemisen, demokratian, eri ikäryhmien kuulemisen tai elinvoiman luomisen näkökulmista.

Lausunnoissa oltiin tyytyväisiä vuorovaikutussuunnitelmassa tehtyyn rakenteelliseen ratkaisuun, jossa eri toimenpiteet jaetaan tieto-, suunnittelu-, päätös- ja toimintaosallisuuteen. Tavoitteisiin oltiin pääsääntöisesti tyytyväisiä. Suunnitelman ansiona nähtiin myös konkreettisten toimenpiteiden esittäminen.

Käytännön kirjauksiin haluttiin jonkin verran muutosesityksiä (ks. kohta Muutosehdotukset ja lisäykset). Business Oulu esitti kriittisenä huomionaan, että lakiperusteinen tarkastelu on heijastunut suunnitelman sisältöön ja ehdotuksiin jossakin määrin kaavamaisena ja teoreettisena lähestymistapana, jolloin asukkaita toimintaan innostavat käytännöt ja mahdollisuudet ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Vuorovaikutussuunnitelman jako yhtäältä kuntalaisten ja toisaalta sidosryhmien väliseen työhön nähtiin hyvänä ratkaisuna.

Suunnitelman pohjana olevaan työryhmätyöskentelyyn oltiin pääosin tyytyväisiä tai sitä ei kommentoitu erikseen. Kriittikkiä esitti maahanmuuttajaneuvosto, jonka mukaan vuorovaikutussuunnitelman valmistelussa ei ole huomioitu maahanmuutonäkökulmaa eikä

vuorovaikutussuunnitelmaa ole esitelty maahanmuuttajaneuvostolle missään vaiheessa. Jatkossa maahanmuuttajaneuvosto toivoo, että heiltä pyydetään kommentteja jo aikaisemmassa vaiheessa suunnittelua.

Yleisesti lausunnoissa painotettiin tarvetta huomioida eri ikäryhmiä ja/tai muita erityisryhmiä. Alueellisuutta korostettiin ja siinä nähtiin mahdollisuuksia. Alueellisten erityispiirteiden huomioimista pidettiin tärkeänä.

Digitaalinen viestintä ja vuorovaikutus

Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota digitaalisten ympäristöjen perinteistä vuorovaikutusta haastavaan toimintaan. Tämän koettiin vaativan uudenlaisia toimenpiteitä, joihin Oulun kaupungin on vastattava. Yhdyskuntalautakunta totesi, että digitaaliset palvelut muuttavat perinteisiä vuorovaikutuksen toimintatapoja. Nämä muutokset luovat tarvetta rakentaa vuorovaikutusta, joka vahvistaa keskinäistä ymmärrystä, luottamusta ja sitoutumista. Myös sivistys- ja kulttuurilautakunta korosti digitaalisten palvelujen muuttavan vuorovaikutusta. Kuntalaiset haluavat vaikuttaa asioihin nopeasti ja kevyesti. Tämä on lautakunnan mukaan huomioitava sekä vuorovaikutussuunnitelman toteutuksessa, että itse suunnitelmasta viestittäessä. Lautakunta esitti kysymyksen, missä muodossa itse suunnitelma voitaisiin viestiä kuntalaisille tavalla, joka ottaa huomioon kuntalaisten toiveet.

Oulun nuorten edustajisto korosti verkkosivujen tärkeyttä. Vuorovaikutuksen turvaamiseksi tulisi pyrkiä interaktiivisuuteen. Lisäksi olisi hyödynnettävä kuntalaisten jo käyttämiä kanavia, kuten sosiaalista mediaa. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuustoimikunta totesi, että osallistumisen tulisi olla mahdollisimman helppoa. Esimerkkinä tästä ovat suoratoistotilaisuudet, joita voi katsoa kotoa ja joihin voisi osallistua myös jälkikäteen vaikkapa digitaalisesti.

Vanhusneuvosto esitteli käytännön esimerkkinä Wilmaan liittyviä kokeiluja, joilla voidaan lisätä vuorovaikutusta. Kouluihin kehitetty ja voittopuolisesti koulun ja huoltajien väliseen vuorovaikutukseen kehitettyä alustaa kokeillaan Oulun kaupungin hoivakodeissa. Wilmaa käytetään asukkaan, omaisten ja

yksiköiden vuorovaikutuksen ja yhteydenpidon parantamiseksi. Tämän edistämiseksi virkamiehiä tulee kouluttaa. Tämän vanhusneuvosto esittää toteutettavaksi sivistys- ja kulttuuri- sekä hyvinvointilautakuntien yhteistyönä. Lisäksi on koulutettava ikääntyneitä digitaalisten välineiden hallintaan.

Vammaisneuvosto korosti, että viestintäkanavien tulee soveltua kaikille, esimerkiksi ikäihmisille, aistivammaisille ja eri tavoin kommunikoiville.

Tiedotuksessa on varmistettava, että tieto tavoittaa myös ne henkilöt, jotka eivät käytä digitaalisia palveluja, esimerkiksi tiedottamalla kaupungin toimipisteissä sekä kirjallista materiaalia tuottaen.

Suunnitelman toimeenpano

Monet lausunnoissa esitetyt huomiot koskivat suunnitelman toimeenpanoa. Nämä huomiot kuvaavat eri näkökulmista niitä ehtoja, joita lausuntoja antavat tahot näkevät suunnitelman onnistumiselle. Monet huomioista koskettavat sidosryhmäyhteistyötä ja tähän liittyviä toimintatapojen, rakenteiden ja arvioinnin kehittämistä. Osa huomiosta kohdentuu tapaan, jolla kuntalaiset voivat olla yhteydessä kuntaorganisaation. Kuntalaisten keskinäisen vuorovaikutuksen vahvistamista koskevat huomiot olivat vähäisempiä.

Oulun nuorten edustajisto korosti vuorovaikutuksen molemminpuolisuutta ja huomautti, että sen lisäksi, että kaupunki tukee sidosryhmien toimintaa, sidosryhmät voivat tukea kaupungin toimintaa. Vuorovaikutuksen tulee tapahtua matalalla kynnyksellä, kuntalaisten pariin jalkautuen. Vuorovaikutusta on arvioitava kriittisesti, on kehitettävä tietopohjaa ja tarvittaessa kriittisesti tehdä muutoksia, kuten luopua tehottomista viestinnän keinoista.

Mielenterveys- ja päihdeneuvosto esitti, että sidosryhmiä, kuten järjestöjä tai ei-lakisääteisiä yhteistyöryhmiä tai neuvostoja, perehdytetään päätöksenteon ja vaikuttamisen konkreettisiin tapoihin sekä myös käsiteltävien asioiden sisältöihin. Tämä pitää tehdä tavalla, joka mahdollistaa osallisuuden. Huomiota esitetään kiinnitettäväksi taustamateriaalien ja perustelujen saatavuuteen sekä asioiden käsittelyaikatauluihin.

Vuorovaikutussuunnitelmassa on esitelty erilaisia osallisuuden kanavia. Myös näiden käyttöön liittyvää perehdyttämistä tarvitaan lausunnon mukaan. Neuvosto totesi olevansa erityisen kiinnostunut niistä tavoista, joilla kaupunki auttaa sidosryhmiä viestimään omasta toiminnastaan kaupungin kanavissa ja verkostoissa. Mielenterveys- ja päihdeneuvosto esitti Oulun kaupungille, että neuvoston työskentelyä vahvistetaan siten, että kaupunki ohjaa työpanosta neuvoston vakituisen sihteerityön hoitamiseen. Lisäksi neuvosto totesi, että mikäli kaupunki resursoisi nimetyn virkamiehen työpanosta neuvoston käyttöön, neuvoston toimintamahdollisuudet lisääntyisivät.

Maahanmuuttajaneuvosto korosti, että Ouluun tulisi luoda uusia maahanmuuttajajärjestöjä ja -yhdistyksiä ja että näillä voisi olla rooli osallisuuden mahdollistajina. Tällä hetkellä neuvoston mielestä maahanmuuttajayhdistysten asema järjestökentällä on heikko. Maahanmuuttajia tulisi saada alueelliseen toimintaan mukaan. Tähän pitäisi luoda konkreettisia keinoja. On kiinnitettävä huomiota siihen, että kotouttajatoimijat tulisivat mukaan kaupungin yhteisölliseen toimintaan. Lisäksi on kehitettävä muita inklusiota ja sosiaalista koheesiota edistäviä toimintoja. Neuvosto toivoi tilaisuuksia järjestettävän myös englanniksi. Kielikysymystä käsiteltiin myös muiden lausunnonantajien lausunnoissa, ja viestintää muillakin kielillä kuin suomeksi pidettiin tärkeänä. Neuvosto korosti, että vastakkainasettelun vähentämiseksi on edistettävä eri väestöryhmien välistä vuorovaikutusta.

Maahanmuuttajaneuvosto tarjoaa lausunnossaan omaa osaamistaan maahanmuuttajaryhmien tavoittamiseen, kun osallisuutta, vaikuttamista, verkostoja ja toimintaa kehitetään.

Vanhusneuvosto piti tärkeänä, että kuullaan sekä kotona asuvia, että vanhushoivan asiakkaita heidän omista lähtökohdistaan käsin. Neuvosto toivoi, että luotaisiin sellaisia vuorovaikutuskanavia, että viranomaiset sekä vanhusten läheiset ja ystävät tietäisivät vanhushoivassa olevan sukulaisensa tilanteen nykyistä paremmin. Yhtenä esimerkkinä tähän mainittiin digitaalisten palveluiden osiossa viitattu Wilman käyttö. Oulun kaupungilla on tavoitteena tukea kotona asumista mahdollisimman pitkään. Tämä edellyttää vanhushoivan aloittamista oikeaan aikaan.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunta korosti, että on tavoitettava myös niitä kuntalaisia, jotka eivät osallistu kovin aktiivisesti. Järjestöille tulisi toimittaa yhteystietolista ja tieto siitä, miten kaupunkiorganisaatio tiedottaa toiminnastaan.

Vammaisneuvosto otti kantaa tilakysymyksiin. Kun kaupunki tarjoaa tiloja vammaisjärjestöille, on huomioitava, että tilat soveltuvat järjestettävään toimintaan ja kohderyhmälle. Tilojen käyttö edellyttää sujuvia liikenneyhteyksiä ja eri vammaisryhmille soveltuvia kuljetusmuotoja. Lisäksi edellytetään sujuvaa saattoliikennettä, riittäviä pysäköintialueita tarvittaessa erityisjärjestelyin, esteetöntä sisäänkäyntiä ja tilojen todellista esteettömyyttä. Omissa muutosehdotuksissaan sivistys- ja kulttuurilautakunta käsitteli samanlaisia kysymyksiä saavutettavuusdirektiiviin viitaten.

Lähidemokratiatoimikunta piti nykyistä aluemallijakoa haastavana. Sen jalkauttamiseksi on jatkossa tehtävä töitä. Erityisesti toimikunta korosti asukasillan puheenjohtajan roolia ja tämän ymmärryksen tukemista. Toimikunta totesi, että kaupungin on luotava toimintamalli tehtävään kouluttautumiseen ja tehtävän kehittämiseen. Aluefoorumien sisältöä on avattava lisää. Toimikunta on mukana tässä mielellään.

Business Oulu korosti lausunnossaan, että elinvoiman näkökulmasta olennainen teema suunnitelmassa on sidosryhmien ja kaupungin yhteistyö. Se totesi, että esitetyt käytännön asiat, kuten haku- ja lupaprosessit tai tilojen antaminen kuntalaisille, olisi hyvä vastuuttaa jollekin kaupungin yksikölle. Tämän Business Oulu näki uskottavuutta lisäävänä asiana. Lisäksi asioiden ryhmittelyssä esitettiin nostettavaksi asiat, joihin halutaan eniten muutosta tai jotka vaikuttavat eniten kaupunkistrategiassa esitettyihin tavoitteisiin.

Hyvinvointilautakunta korosti, että yleisten, ryhmämuotoisten osallistumisen ohella kahdenkeskiset kohtaamiset asiakkaan ja työntekijän välillä ovat olennaisia. Hyvinvointipalveluissa asiakkaan osallisuutta ja vuorovaikutusta edistetään ottamalla asiakas ja hänen lähipiirinsä mukaan omien palveluidensa palveluiden suunnitteluun ja arviointiin. Lautakunta totesi, että palveluiden kehittämisessä on jatkossa tarkoitus nostaa erityiseen keskiöön asiakkaiden palvelukokemus.

Yhdyskuntalautakunta totesi, että viralliset mielipiteet, muistutukset ja valitukset sekä aloitteet ja osallistavan budjetoinnin hankkeet kohdentuvat usein yhdyskunta- ja ympäristöpalveluiden toiminta-alueelle. Lautakunnan mukaan on tarpeellista huomioida toimintojen kokonaisvaikutukset sekä yhteydet muihin käynnissä oleviin hankkeisiin. Toimintaosallisuuden osalta lautakunta näki suotavaksi, että kuntalaisten omaehtoinen ja aktiivinen rooli vahvistuisi omassa elinympäristössään vaikkapa talkootoiminnassa, tapahtumien järjestämisessä tai asuinalueen kunnossapidossa.

Sivistys- ja kulttuurilautakunta kiinnitti huomiota kuntalaispalautteessa ilmaistuun tarpeeseen viestiä monikielisesti. Lautakunta totesi, että tulisi kartoittaa tarpeita viestinnän kehittämiseen paitsi englanniksi, myös useammalla vieraalla kielellä. Lautakunta piti tärkeänä, että vastuutahot määritellään ja prosessin johto kuvataan. On varmistettava, että asioita voidaan viedä eteenpäin ja että niitä voidaan koordinoita. Lautakunta esitti, että arviointeja toteutetaan suunnitelman nykyversiota useammin. Toimintaa voitaisiin kehittää palautteen perusteella myös vuosittain.

3. Vuorovaikutus ja osallisuus kunnassa

3.1. Osallisuus ja vaikuttaminen lainsäädännössä ja Oulun asiakirjoissa

Osallisuus ja vaikuttaminen lainsäädännössä

Perustuslaki, hallintolaki ja kuntalaki ohjaavat myös Oulun kaupungin toimintaa. Niissä määritetään keskeinen perusta osallisuudelle, vaikuttamiselle ja vuorovaikutukselle kunnassa.

Perustuslaissa ([14 §](#)) säädetään yleisistä vaali- ja osallistumisoikeuksista. Sen mukaan *julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon*. Perustuslain ([20 §](#)) mukaan julkisen vallan tulee myös pyrkiä turvaamaan jokaisen mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

[Hallintolaki](#) määrittelee hyvän hallintotavan ja velvoittaa julkista hallintoa huomioimaan hyvän hallinnon perusteet kaikissa toiminnoissaan. Lakiin kuuluvat muun muassa hallinnon oikeusperiaatteet, jotka ohjaavat viranomaisen päätösharkintaa ja asioiden käsittelyä. Myös vuorovaikutuksen kannalta tärkeitä hallinnon osa-alueita ovat [Oulun kaupungin avoimen hallinnon suunnitelmassa 2018-2019](#) mainitut kaikkien osallisuus, selkeä kieli, tiedon ja päätöksenteon avoimuus sekä palveluiden saavutettavuus ja esteettömyys. Kuntaliiton hallitus on 8.6.2011 hyväksynyt kuntien ja kuntayhtymien luottamushenkilöille, viranhaltijoille ja valmistelijoille sekä soveltuvin osin kuntien liikelaitoksille tarkoitetun suosituksen "Vaikutusten ennakoarvioinnista kunnallisessa päätöksenteossa". Hyvään päätösvalmisteluun kuuluu aina kuntalaisten kuuleminen ja/tai asiakaslähtöisyys, aktiivinen tiedottaminen sekä vankan tietopohjan rakentaminen tukemaan päätöksentekoa. Tarvittaessa päätösten ennakkovaikutuksia voidaan kuitenkin arvioida myös kuntaliiton suositusten mukaisesti.

Kuntalaissa säädetään kunnan kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista. Uusitun kuntalain [37 §](#):n mukaan jo kuntastrategiassa tulee huomioida osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuudet. Kuntalain [22 §](#):n mukaan kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista. Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti:

- 1) järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja
- 2) selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa
- 3) valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin
- 4) järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun
- 5) suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa
- 6) tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

Kuntalaissa ([23 §](#)) säädetään myös kunnan asukkaan aloiteoikeudesta. Kunnan asukkaalla sekä kunnassa toimivalla yhteisöllä ja säätiöllä on oikeus tehdä aloitteita kunnan toimintaa koskevissa asioissa. Aloitteen tekijälle on lisäksi ilmoitettava aloitteen johdosta suoritettavat toimenpiteet. Kuntalain mukaan kunnan tulee myös asettaa nuorisovaltuusto [26 §](#), vanhusneuvosto [27 §](#) ja vammaisneuvosto [28 §](#).

Tärkeää vuorovaikutuksen kannalta on kuntalain viestintää koskeva pykälä ([29 §](#)). Sen mukaan kunnan toiminnasta on tiedotettava asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille. Kunnan tulee lisäksi antaa riittävästi tietoja kunnan järjestämistä palveluista, taloudesta, kunnassa valmistelussa olevista asioista, niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä päätöksistä ja päätösten vaikutuksista. Kunnan on myös tiedotettava, millä

tavoin päätösten valmisteluun voi osallistua ja vaikuttaa. Viestinnässään kunnan tulee käyttää selkeää ja ymmärrettävää kieltä ja ottaa huomioon kunnan eri asukasryhmien tarpeet.

Muita osallisuutta ja vaikuttamista ohjaavia lakeja ovat muun muassa [varhaiskasvatuslaki](#), [nuorisolaki](#), [perusopetuslaki](#), [vammapalvelulaki](#), [tasa-arvolaki](#), [yhdenvertaisuuslaki](#), [kirjastolaki](#), [laki kuntien kulttuuritoiminnasta](#), [laki kotoutumisen edistämisestä](#), [maankäyttö- ja rakennuslaki](#), [laki ikääntyneen toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista](#).

Osallisuus ja vaikuttaminen Oulun asiakirjoissa

Oulussa osallisuuteen ja vaikuttamiseen liittyviä teemoja käsitellään useissa kaupungin asiakirjoissa, joiden periaatteisiin ja tavoitteisiin tällä vuorovaikutussuunnitelmalla on yhteys. Vuorovaikutussuunnitelma on jatkoa Oulun aiemmalle **osallisuuden ja vaikuttamisen ohjelmalle**, jossa esiteltiin osallisuutta, vaikuttamista sekä yhdessä tekemistä edistäviä toimia. Monet vuorovaikutussuunnitelman tavoitteista ja toimenpiteistä ovat samansuuntaisia **Oulun avoimen hallinnon suunnitelman 2018-2019** tavoitteiden ja toimenpiteiden kanssa. Vuorovaikutussuunnitelmalla on yhteys myös **yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelmaan 2018-2021** sekä [lapsiystävällinen kunta -toimintamalliin](#). [Yhdessä kotoutuva Oulu](#) v. 2018-21 on Oulun kaupungin kotouttamisohjelma, jonka tavoitteena on integroida maahanmuuttajat aktiivisiksi kansalaisiksi yhteiskunnan kaikilla osa-alueilla. Laki kotoutumisen edistämisestä määrittelee, että "kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä".

3.2. Miksi osallisuutta ja vuorovaikutusta kannattaa kehittää kunnassa?

Vuorovaikutuksen ja osallisuuden painottuminen nykyisessä kuntatyössä heijastelee suurempia muutoksia yhteiskunnassa. Taustalla olevia syitä ovat esimerkiksi demokratia-käsitteen moninaistuminen ja Suomen kuntatasolla tapahtuneet monet muutokset. Demokratian käsite on laajentunut kattamaan perinteisen, edustuksellisuuteen ja äänestämiseen keskittyvän demokratian lisäksi muitakin osallisuuden muotoja kuten erilaiset arkisen osallistumisen tavat ja keskusteleavan demokratian (deliberatiivinen demokratia). Myös aiemmin aliedustettujen väestöryhmien arkisen kokemustiedon merkitystä vaikkapa palvelujen kehittämistyössä arvostetaan aiempaa enemmän tutkimustiedon ja viranomaistiedon ohella. (Kiilakoski 2018)

Suomessa kuntakoon kasvaminen, seutukunnallisen yhteistyön lisääntyminen sekä liikelaitosten ja kuntayhtymien yleistyminen ovat johtaneet siihen, että vuorovaikutussuhteet ovat aiempaa kompleksisempia (Kiilakoski 2018). Valtakunnallisessa [Kuntademokratiaindikaattorit 2017 -raportissa](#) suomalaiset katsoivat demokratian toimivan kunnissa kohtalaisen hyvin ja useimmat kokivat voivansa vaikuttaa kunnalliseen päätöksentekoon. Päätöksenteon keskittymistä pidettiin kuitenkin toisinaan ongelmallisena ja vuorovaikutusta päätöksentekijöiden ja kuntalaisten välillä haluttiin parantaa.

Keskeinen kunnallinen päätöksenteko toteutuukin edelleen edustuksellisen demokratian puitteissa, mutta se ei enää yksin vastaa kansalaisten osallistumisen ja vaikuttamisen tarpeisiin. Kansalaiset vaikuttavat äänestämisen, puolueiden ja järjestöjen lisäksi uusia kanavia pitkin. Esimerkiksi epämuodollisesti organisoitunut kansalaistoiminta ja kansalaisaktivismi eri muodoissaan kasvavat. (Valtiovarainministeriö 2017: 9.) Vuorovaikutus ja kuntalaisten osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuudet kietoutuvat tiiviisti toisiinsa. Vuorovaikutusta kehittämällä parannetaan kuntalaisten osallisuutta päätöksentekoon ja muita vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Kunnan vuorovaikutussuhteet voi jakaa kuntalaisen ja kuntaorganisaation välisiin, kunnan ja sen sidosryhmien välisiin sekä kunnan eri toimialojen välisiin suhteisiin. Toimiva vuorovaikutus on ratkaisevan tärkeää kunnan menestymisen kannalta. Uusia näkökulmia, linjauksia, ratkaisuja ja päätöksiä kehitetään vuorovaikutuksessa. Myös käytäntöjen ja järjestelmien tuloksellisuus perustuu pohjimmiltaan toimivaan vuorovaikutukseen. Kuntalaisilla voi olla

kokemusperäistä tietoa kuntapalveluiden toimivuudesta ja kehittämismahdollisuuksista. Kunnan asiantuntijat puolestaan tuntevat eri toimialojen ja tehtävien sisällöt. Kun vuorovaikutus toimii, kunta kykenee ratkaisemaan ja toteuttamaan hankalia ja monimutkaisiakin prosesseja ja muutoksia.

Vuorovaikutuksen toimivuus ja keskustelukulttuuri vaikuttavat huomattavasti asioiden ratkaisukykyyn. (Stenvall & al. 2013: 5-7.)

Tulevaisuudessa erilaiset globaalit trendit kuten älykkään teknologian murros ja ilmastonmuutos muovaavat entisestään kunnan roolia ja toimintatapoja. Tulevaisuuden kunnassa painottuvat avoimuus ja tiedonkulku, kehittäminen ja ongelmien ennaltaehkäisy sekä verkostot ja kumppanuus. Digitalisaatio ja digitaaliset palvelut tulevat muuttamaan vuorovaikutuksen laatua ja kuntalaiset haluavat vaikuttaa itseään koskeviin asioihin nopeasti ja mahdollisimman kevyellä tavalla. Edustuksellisen ja suoran demokratian yhteen tuomisen tavat ovat tulevinakin vuosina työn alla. Lisäksi nuorten, maahanmuuttajien ja heikoimmassa asemassa olevien osallisuuteen tulee kiinnittää huomiota. (Sallinen 2016: 3,9,15.) Muutokset lisäävät tarvetta keskinäistä ymmärrystä syventävälle ja kunnan uudistumiskykyä vahvistavalle vuorovaikutukselle.

3.3. Vuorovaikutus ja osallisuus Oulussa

Vuorovaikutusta kehittämällä vahvistetaan kuntalaisten ja sidosryhmien osallisuutta ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Vuorovaikutuksen ja osallisuuden kehittäminen Oulussa perustuu [kaupunkistrategiaan 2026](#). Strategiassa osallisuus näkyy **vetovoimaisena Ouluna, joka mahdollistaa ihmisten kohtaamisen ja yhteisöllisen toiminnan**. Toimivat osallistumiskeinot ovat merkittäviä yhteisöllisyyden ja yhteisöllisen toiminnan vahvistamisessa. Oulun kaupunki hakee kaupunginvaltuuston Suomi 100 -juhlapäätöksen mukaisesti Euroopan kulttuuripääkaupungin asemaa vuodeksi 2026. [Oulu2026](#) on vuorovaikutteinen hanke, joka koskettaa nyt ja tulevaisuudessa jokaista oululaista ja naapurikuntien asukkaita.

Vuorovaikutuksesta ja osallisuudesta on esitetty useita määritelmiä. Oulussa **vuorovaikutus on arvostavaan kohtaamiseen perustuvaa tasavertaista dialogia**. Hyvä vuorovaikutus eri toimijoiden välillä edellyttää laaja-alaista sitoutumista ja vastuullista toimintaa. Oulussa niin viranhaltijoilla, luottamushenkilöillä kuin kaupungin henkilöstölläkin on tahto reiluun vuorovaikutukseen ja yhteisöllisyyden luomiseen yhdessä kuntalaisten kanssa. Kaikesta ei tarvitse olla samaa mieltä, mutta erilaiset näkökulmat huomioidaan ja perustellaan avoimesti.

Osallisuutta voidaan jäsentää jakamalla se **tieto-, suunnittelu-, päätös- ja toimintaosallisuuteen**. Jäsennystapa on hyödyllinen työkalu, kun arvioidaan kuntalaisten ja sidosryhmien mahdollisuuksia vaikuttaa kuntaorganisaation ja kuntayhteisön toimintaan. **Tieto-osallisuus** tarkoittaa kuntalaisten oikeutta saada ja tuottaa tietoa kunnasta. Kyseessä ovat osallisuuden helposti toteutettavat muodot kuten kunnan tiedottaminen, kuntalaisten kuuleminen ja palvelusitoumukset. **Suunnitteluosallisuus** on syvempää kunnan ja kuntalaisten välistä valmisteluun liittyvää vuorovaikutusta. Kuntalaiset osallistuvat esimerkiksi itseään koskevan toiminnan, palvelun tai infran suunnitteluun kertomalla ideoitaan ja mielipiteitään ja työstämällä niitä yhdessä kunnan kanssa. **Päätösosallisuus** on suoraa osallistumista palvelujen tuottamista tai asuinalueen koskeviin päätöksiin. Viralliset mielipiteet, muistutukset ja valitukset ovat osa päätösosallisuutta. **Toimintaosallisuus** tarkoittaa kuntalaisen mahdollisuutta toimia omassa elinympäristössään. Toimintaosallisuutta ovat esimerkiksi talkootoiminta, tapahtumien järjestäminen tai asuinalueen kunnossapito. Osallisuuden eri muodot täydentävät toisiaan ja ovat monimuotoisia.

3.4. Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet Oulussa

Oulussa kuntalaisilla ja sidosryhmillä on jo monia mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa kaupungin toimintaan. Kaupunki tekee osallisuus- ja vaikuttamistyötä useissa kanavissa sekä digitaalisesti että perinteisin menetelmin. Yhdenvertaisen digitaalisen vuorovaikutuksen edistämisessä tulee palveluiden kehittämisessä huomioida [saavutettavuusdirektiivi](#).

Kunnalliseen päätöksentekoon voi vaikuttaa **äänestämällä kuntavaaleissa** tai **asettumalla itse ehdolle**. Kuntavaaleissa valittavat kuntien ja kaupunkien valtuustot päättävät kunnan toiminnasta ja taloudesta sekä kunnallisten palvelujen järjestämisestä. Valtuusto on kunnan ylintä päätösvaltaa käyttävä toimielin. Kuntalainen voi kertoa näkemyksensä kaupunginvaltuutetulle esimerkiksi soittamalla tai lähettämällä viestiä sosiaalisessa mediassa. Kuntalainen voi myös tehdä **kuntalaisaloitteen** kunnan toimintaa koskevissa asioissa tai antaa **palautetta** kunnan toiminnasta.

Vapaaehtoinen toiminta on osallisuutta ja vaikuttamista omaan ja kanssaihminen hyvinvointiin. Vapaaehtoistyötä voi tehdä kuka tahansa kykyjensä, aikataulunsa ja voimavarojensa mukaan joko järjestöissä tai omaehtoisesti. Vapaaehtoistoimintaa on esimerkiksi tapahtumien järjestäminen tai niihin osallistuminen. Kuntalainen voi myös harjoittaa omaehtoista **kaupunkiaktivismia** esimerkiksi pop up -tapahtumia järjestäen. Kaupunkiaktivismi tarkoittaa kansalaisten **itse organisoimaa omaehtoista yhteistoimintaa**, joka tapahtuu **yleensä järjestötoiminnan ulkopuolella**.

Alueellinen osallisuus on maantieteellisesti laajassa Oulussa tärkeää. Parhaillaan uudistumassa oleva alueellisen osallisuuden malli kokoaa keskeiset toimijat kaupungin eri alueilla tekemään yhteistyötä. Kuntalaiset voivat vaikuttaa oman asuinalueensa ja koko kaupungin yhteisiin asioihin alueellisissa asukasilloissa, jotka kokoontuvat säännöllisesti 18:lla alueella. Asukasilloissa käsitellään ajankohtaisia asioita, annetaan lausuntoja, tehdään kannanottoja sekä järjestetään tiedotus- ja kannanottotilaisuuksia. Osana uutta osallisuusmallia tullaan järjestämään asukasillojen lisäksi **aluefoorumeita**. Aluefoorumeissa käsiteltävät aiheet koskettavat laajemmin koko aluetta.

Kaupunki tukee kuntalaisten alueellista osallisuutta ja toimintaa alueellisin toimintarahoin sekä tarjoamalla tiloja Oulun eri alueilta. Oulussa on pilotoitu myös **osallistuvaa budjetointia**. Osallistuva budjetointi tarkoittaa talouden ja demokratian yhdistämistä. Osallistuvassa budjetoinnissa kuntalaiset otetaan mukaan pohtimaan ja päättämään siitä, mihin taloudelliset resurssit käytetään.

Kunnan palvelut, kuten esimerkiksi päiväkodit, koulut ja kirjastot, ja niihin liittyvä vuorovaikutus ja osallisuus ovat keskeisiä kuntalaisen arjessa. Kaupungissa hyödynnettäviä vuorovaikutusta ja osallisuutta edistäviä toimintamalleja ja -menetelmiä palveluissa ovat esimerkiksi **palvelumuotoilu**,

kokemustoiminta sekä **kehittäjäasiakkaat**. Kaupunki pyrkii myös **palvelujen digitalisoinnilla** tukemaan joustavaa asiointia, osallistumista ja vuorovaikutusta. Helppokäyttöisten itsepalvelu-, omatoimi- ja kotiin tarjottavien palvelujen määrä sekä kuntalaisten tuottamien tietojen hyödyntäminen palveluissa kasvavat.

Kaupungissa järjestetään myös kaikille avoimia **Oulun raati -keskustelutilaisuuksia**, joissa oululaiset voivat kertoa näkemyksiään kaupungista ja sen palveluista paikan päällä tai sähköisesti. Tarkoituksena on vahvistaa kuntalaisten osallisuutta ja vaikuttamista pitkän aikavälin tavoitteisiin ja palvelujen järjestämiseen. Tilaisuuksien anti viedään päättäjille tiedoksi. Kaupunki järjestää myös asukastilaisuuksia kuten oppilaitosvierailuja tai vaalipaneeleita ajankohtaista aiheista.

Omien ryhmiensä yhdenvertaista osallistumista kaupungin kehittämiseen ajavat erilaiset **vaikuttajaelimet**. Neuvostoja on neljä: [vanhusneuvosto](#), [vammaisneuvosto](#), [maahanmuuttajaneuvosto](#) sekä [mielenterveys- ja päihdeneuvosto](#). Nuorisovaltuustoa edustaa [Oulun nuorten edustajisto \(ONE\)](#). Kaupungissa toimivat myös lähidemokratiatoimikunta sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunta.

Oulussa on käytössä myös [Lapsiystävällinen kunta -toimintamalli](#). Euroopan nuorimpiin kaupunkeihin kuuluvalla Oululle on myönnetty kaksivuotinen [Unicefin Lapsiystävällinen kunta](#) -tunnustus vuonna 2018. Lapsiystävällisessä kunnassa lapset voivat suunnitella, arvioida ja kehittää palveluita yhdessä aikuisten kanssa. Lasten ja nuorten edustuksellinen osallisuus toteutuu [Oulun nuorten edustajiston \(ONE\)](#) lisäksi muun muassa oppilaskuntatoiminnassa ja [nuorten alueellisissa osallisuusryhmissä](#). ONElla on läsnäolo- ja puheoikeus lautakunnissa. [Lasten ja nuorten kaupunkikokouksessa](#) lapset ja nuoret päättävät heitä koskevista yhteisistä asioista. Vuosittain pidetään myös [Nuorten Vaikuttajapäivä](#), jossa nuoret voivat vaikuttaa asioihin. Lisäksi lapset ja nuoret ovat vaikuttaneet muun muassa kaupunkisuunnitteluun Hollihaassa ja Kuusisaassa. Kaupunginhallitus on myös päättänyt ottaa Oulussa käyttöön lapsivaikutusten arvioinnin toimintamallin (kh 25.3.2019 § 98).

Viime vuosina Oulussa on digitalisoitu demokratiapalveluja, ja digitalisointia kehitetään edelleen. Erilaisia digitaalisen osallisuuden välineitä kokeillaan ja arvioidaan jatkuvasti. Kaupunki tukee kuntalaisten digiosallisuutta esimerkiksi digityöpajoja järjestäen. Vuosina 2017–2018 kuntalaisilla oli mahdollisuus osallistua kaupunkistrategian 2026 laadintaan, kun kaupunki järjesti sosiaaliseen mediaan painottuneen [Ou jees! -kampanjan](#). Kampanjassa kyseltiin oululaisten arvoja ja kerättiin ideoita kaupungin kehittämiseksi. Kuntalaiset ovat voineet osallistua sähköisesti kaupungin kyselyihin ja saada tietoa koko kaupunkia koskevista ajankohtaisista asioista mobiilisovelluksen välityksellä. Kuntalaiset hyödyntävät myös oikeusministeriön tarjoamia digitaalisia aloite- ja lausuntopalveluja [Demokratia.fi-verkkosivustolla](#).

Kuntalaisia ja henkilöstöä myös tiedotetaan kaupungin **ajankohtaisista asioista**, esimerkiksi erilaisista valtakunnallisista tai Oulua koskevista **kyselyistä**. Henkilöstöä ja luottamushenkilöitä **koulutetaan osallisuuden ja vaikuttamisen suunnitteluun** sekä **menetelmien hyödyntämiseen**. Koulutusta tarjotaan myös avoimen hallinnon ja tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden teemoista.

Kuntalaiset ja sidosryhmät osallistuvat Oulussa aktiivisesti kaupunkisuunnitteluun ja -kehittämiseen. Kaupungille myönnettiin syksyllä 2018 kaksi palkintoa toimivasta vuorovaikutuksesta ja yhteistyöstä. [Euro-China Green & Smart City -palkinto](#) myönnettiin Hiukkavaaran alueen kaupunkisuunnittelusta ja -kehittämisestä, rakentamisesta sekä yhteistyöstä yritysten ja osallisten kanssa. Suunnittelun lähtökohtia ovat olleet muun muassa ihmisen mittakaava, yritysyhteistyö ja osallistaminen. Oulun kaupungin kuntalaislähtöinen kaupunkikehittäminen -hankkeen kehittämä KAAOS-haaste puolestaan voitti eurooppalaisten kaupunkien [EUROCITIES-yhteistyöverkoston kilpailun](#). KAAOS-haasteessa kaupunki luo uusia ratkaisuja ja palveluja yhdessä yhdistysten ja järjestöjen kanssa. Toimintatavassa oululaiset antavat ehdotuksia ja toteuttavat projekteja havaitsemiensa ongelmien ja haasteiden korjaamiseksi.

4. Vuorovaikutusta kehittävät tavoitteet ja toimenpiteet 2019-2021

Oulussa on tavoitteena, että kaikki kokevat tulevansa kuulluiksi ja ymmärretyiksi ja kaikilla on samat mahdollisuudet toimia, osallistua ja vaikuttaa asuinalueellaan ja koko kaupungissa. Keskinäiseen arvostukseen perustuva vuorovaikutus edistää elinvoimaista kaupunkia. Yhteisöllisyys ja hyvinvointi syntyvät reilusta asenteesta ja ratkaisujen etsimisestä yhdessä erilaisten toimijoiden kanssa.

Kaupungin tahtotila on olla asukkailleen ja sidosryhmilleen toimija, jonka kanssa on helppoa tehdä yhteistyötä. Kaupungin sisäinen toimiva vuorovaikutus ja poikkitoimialainen yhteistyö tukevat kuntalaisten ja sidosryhmien hyvää asiakaskokemusta. Palvelukokemusten laatuun panostetaan. Hyvää vuorovaikutusta tukevat sujuva tiedonkulku ja selkeä viestintä useissa kanavissa. Kaupunki hyödyntää sosiaalista mediaa ja digitaalisia viestinnän keinoja aktiivisesti. Viestinnässä huomioidaan eri kuntalaisryhmät ja heille sopivat tavat ja kanavat viestiä.

Tässä luvussa esitellään tavoitteet ja toimenpiteet, jotka kehittävät vuorovaikutusta kaupungin ja kuntalaisten sekä kaupungin ja sidosryhmien välillä. Keskeinen on kaupungin ja kuntalaisen välinen vuorovaikutussuhde. Suhteessa sidosryhmiin pääpaino on yleishyödyllisissä järjestöissä ja yrityksissä.

4.1. Kaupungin ja kuntalaisen välinen suhde: Lisätään tiedonkulkua ja tuetaan kuntalaisen mahdollisuuksia vaikuttaa päätöksentekoon sekä omaehtoista toimintaa

Kaupungin ja kuntalaisen välinen vuorovaikutus käsittää muun muassa kuntalaisen asioinnin kaupungin palveluissa, kuntalaisen toiminnan omassa asuinympäristössään sekä hänen osallistumisensa kaupungin toiminnan suunnitteluun. Kuntalaisten osaamista ja potentiaalia arvostetaan Oulussa kokonaisvaltaisesti. Kaupunki panostaa viestinnän kehittämiseen kaupungin ja kuntalaisen välillä. Kaupunki tukee myös kuntalaisen vaikuttamismahdollisuuksia päätöksenteon eri vaiheissa sekä omaehtoista toimintaa. Maantieteellisesti laajan Oulun vahva perinne alueellisessa osallisuudessa ja vuorovaikutuksessa on huomioitu tavoitteissa ja toimenpiteissä.

Teema 1: Tiedonkulku

Tavoite: Kuntalaiset tietävät, mitä Oulussa tapahtuu ja mitä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia heillä on

Toimenpiteet

- Viestinnässä huomioidaan eri kuntalaisryhmät ja heille sopivat tavat viestiä. Viestintään valitaan kulloiseenkin asiaan parhaiten sopivat kanavat.
- Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet kuvataan selkeässä ja visuaalisessa muodossa kaupungin verkkosivuille. Sivusto pidetään ajan tasalla.
- Kaupungin nettisivuilla julkaistaan tietoa kaupungin eri alueista. Nämä tiedot ovat helposti löydettävissä alueittain.
- Viestinnässä hyödynnetään aktiivisesti digitaalisia tapoja ja sosiaalista mediaa.
- Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia lisätään digitaalisesti ja sosiaalisessa mediassa.
- Linjataan, mistä asioista Oulu viestii myös englanniksi. Päätetään, missä kanavissa viestitään englanniksi.
- Kuntalaisia, kaupungin henkilöstöä ja luottamushenkilöitä koulutetaan ja opastetaan vuorovaikutuksesta.

- Kuntalaiset voivat ottaa yhteyttä kaupunkiin nykyistä helpommin.
- Kuntalaisilta kerätään palvelukokemuksia.
- Kaupungin verkkosivuille kuvataan selkeästi ja tiiviisti, miten Oulussa voi tehdä aloitteita ja miten aloiteprosessi kulkee.
- Kaupungille tulevien palautteiden määrää, laatua ja niiden pohjalta tehtyjä toimenpiteitä seurataan järjestelmällisesti.

Teema 2: Päätöksenteko - Kuntalaiset voivat vaikuttaa päätöksentekoon

Tavoite: Kuntalaiset tietävät kaupungin päätöksenteosta, sen vaiheista ja vaikuttamisen paikoista

Toimenpiteet

- Kuntalaisille kerrotaan päätöksenteosta ja siitä, miten he voivat vaikuttaa päätöksenteon eri vaiheissa.
- Kaupungin nettisivuille kuvataan päätöksentekoprosessi ja sen tyypilliset vaiheet.

Tavoite: Kuntalaiset osallistuvat palveluiden ja toiminnan suunnitteluun

Toimenpiteet

- Kuntalaisia kannustetaan tuottamaan tietoa päätöksenteon pohjaksi.
- Kuntalaisten näkemyksiä kartoitetaan soveltuvilla menetelmillä.
- Suunnitteluun otetaan mukaan erityisesti ne kuntalaiset, joita kulloinenkin palvelu tai suunnitelmat koskevat.
- Kaupungin suunnittelutyötä ohjaaviin kokoonpanoihin voidaan kutsua mukaan yksi tai useampi kuntalaisedustaja tai kokemustoimija suunnittelun laadusta ja laajuudesta riippuen.
- Kehitetään uusia tapoja siihen, että kuntalaiset pääsevät entistä paremmin mukaan käyttämiensä palveluiden suunnitteluun.

Tavoite: Päättäjät ovat päätöstä tehdessään tietoisia kuntalaisten näkemyksistä ja päätöksen vaikutuksista

Toimenpiteet

- Valmisteluaineisto pidetään päätöksentekoprosessien aikana kuntalaisille mahdollisimman avoimena. Kuntalaiset voivat antaa siitä mielipiteensä päätöksentekoprosessin aikana.
- Päätöksenteon eri vaiheissa tulleet kuntalaisten näkemykset viedään päättäjille tiedoksi tiiviissä ja helposti omaksuttavassa muodossa.
- Analysoidaan etukäteen, mihin tahoihin ja asioihin päätös saattaa vaikuttaa.
- Suunnitelman vaikutuksia arvioidaan hyödyntämällä aikaisempia kokemuksia, käyttämällä riippumattomia asiantuntijoita tai muita soveltuvia menetelmiä.
- Kuntalaisten näkemykset kartoitetaan erityisesti sellaisissa asioissa, jotka koskevat laajasti koko kaupunkia. Näkemykset liitetään mukaan asiasta tehtyyn vaikutusten arviointiin.

Teema 3: Kuntalaisten toimintamahdollisuudet - Oulu tukee kuntalaisten toimintaa kaupungissa ja alueilla**Tavoite: Oulu tukee kuntalaisten omaehtoista toimintaa**

Toimenpiteet

- Kuntalaisia kannustetaan omatoimisuuteen.
- Tuetaan viranhaltijoiden ja kaupungin henkilöstön valmiutta yhteistyöhön kuntalaisten kanssa.
- Kuntalaisten ja eri kuntalaisryhmien toimintaa ja hankkeita tuetaan kaupungin avustuksilla ja viranhaltijoiden asiantuntemuksella.
- Kaupungin avustuskäytäntöjä yhtenäistetään.
- Haku- ja lupaprosesseja yksinkertaistetaan.

- Viranhaltijapäätökset tehdään nopeasti ja joustavasti.
- Osallistuvaa budjetointia käytetään.
- Kuntalaisia autetaan viestimään onnistumisistaan näkyvästi ja tehokkaasti.
- Luodaan yhtenäinen järjestelmä kaupungin tilojen avaamiseksi kuntalaisten käyttöön:
 - Kaupungin tilojen käyttötarpeet ja tarpeisiin soveltuvat tilat kartoitetaan.
 - Tilojen varausjärjestelmä laajennetaan koskemaan kaikkia kaupungin käytettävissä olevia tiloja.
 - Nimetään aina vastuutaho, joka vastaa tilojen asianmukaisesta käytöstä.
 - Määritetään tilojen väärinkäytölle sanktiot.

Tavoite: Kuntalaiset voivat vaikuttaa asuinalueensa asioihin yhteistyössä kaupungin kanssa

Toimenpiteet

- Kuntalaisia, luottamushenkilöitä, viranhaltijoita ja muita sidosryhmiä kannustetaan osallistumaan aktiivisesti alueelliseen toimintaan ja tekemään yhteistyötä.
- Kuntalaiset laativat omalle alueelleen kehittämissiion. Siion pohjana käytetään kaupunkistrategiaa ja aluetta koskevaa tietoa.
- Asukasilloissa käsitellään kuntalaisia kiinnostavia aiheita. Asiantuntevia henkilöitä kutsutaan kertomaan näistä aiheista.
- Luottamushenkilöitä, viranhaltijoita ja muita sidosryhmiä (muun muassa yritykset, yhdistykset) kutsutaan aktiivisesti mukaan asukasilloihin. Heille tarjotaan puheenvuoroja asukasilloissa.
- Asukastilaisuuksista viestitään tehokkaasti eri keinoin ja myös sosiaalisessa mediassa.
- Sivistys- ja kulttuuripalveluiden palvelukeskittymien toimintaan kutsutaan mukaan myös kuntalaisten edustus.
- Sivistys- ja kulttuuripalveluiden palvelukeskittymät huomioivat toiminnassaan kuntalaisten alueelliset kehittämissiionit.
- Eri alueilta tulevia parhaita käytäntöjä sovelletaan.

4.2. Kaupungin ja sidosryhmien välinen suhde: Tuetaan sidosryhmien toiminta-, vaikuttamis- ja yhteistyömahdollisuuksia

Oulu tunnetaan tieteen, tutkimuksen ja liiketoiminnan yhteistyöstä, jota on pitkään toteutettu [Oulun innovaatioallianssin](#) yhteistyöympäristössä. Kaupunki toteuttaa sidosryhmien kanssa useita erilaisia hankkeita ja projekteja ja tekee yhteiskehittämistä erilaisissa työpajoissa. Kaupunki toimii sidosryhmiensä alueellisen, kansallisen ja kansainvälisen yhteistyön kehittäjänä ja mahdollistajana, auttaa niitä rakentamaan verkostoja ja luomaan kumppanuuksia. Koulutus- ja tutkimuslaitosten sekä yritysten lisäksi tärkeitä sidosryhmiä ovat järjestöt, muut kunnat ja kaupungit, tulevat maakunnat, valtio ja media. Tässä suunnitelmassa pääpaino on yleishyödyllisissä järjestöissä ja yrityksissä.

Kaupunki haluaa tukea **yleishyödyllisten järjestöjen** toimintaa ja tehdä yhteistyötä niiden kanssa, sillä järjestöjen vahvuus on vapaaehtoistoiminnan ja vertaistuen tarjoaminen sekä yhteisöllisyyden vahvistaminen ja yhteisöjen hyvinvoinnin edistäminen. Pitkälti vapaaehtoisvoimin toimivat järjestöt tarjoavat monipuolista vapaa-ajan toimintaa kuten erityisryhmien kokoontumisia, kerhotoimintaa ja kulttuuria. Monipuolinen järjestötoiminta lisääkin kaupungin vetovoimaa ja tuo näkyvyyttä. Järjestöt tekevät myös tärkeää ennaltaehkäisevää työtä. Järjestöt ovat kaupungille tärkeitä kumppaneita palvelujen kehittämisessä, koska ne tavoittavat usein sellaisia palvelujen käyttäjiä ja heidän edustajiaan, joita ei muuten ole helppoa tavoittaa.

Oulussa edistetään **yriysten** syntymistä, toimintaa, kasvua, kilpailukykyä ja työllisyyttä. Kaupungissa panostetaan toimintaympäristön palveluihin kuten innovaatioalustojen tarjoamiseen erityisesti digitalisaatioon liittyen sekä yritysekosysteemien kokoamiseen. Kaupunki tukee myös uutta liiketoimintaa, kasvua, vientiä ja työpaikkojen syntyä vahvasti tukevia yrityspalveluja. Palveluja tarjotaan yrityksille niiden tarpeiden mukaan yhdessä kumppaneiden ja verkostojen kanssa.

Teema: Sidosryhmien toiminta-, vaikuttamis- ja yhteistyömahdollisuudet**Tavoite: Sidosryhmillä on kaupungin tuki toimintansa kehittämiseen**

Toimenpiteet

- Toimitaan asiakaslähtöisesti.
- Informoidaan sidosryhmiä yhteistyömahdollisuuksista kaupungin kanssa.
- Viestitään aktiivisesti sidosryhmille kaupungin ja kumppaniverkoston toiminnasta.
- Autetaan sidosryhmiä rakentamaan verkostoja ja luomaan kumppanuuksia.
- Toimitaan kehittämisalustana ja tarjotaan innovaatioalustoja sidosryhmille.
- Tuetaan yritysten kehitystä ja kasvua tiiviissä yhteistyössä julkisten ja yksityisten kumppaneiden kanssa.
- Yksinkertaistetaan haku- ja lupaprosesseja.
- Tehdään viranhaltijapäätökset nopeasti ja joustavasti.
- Luodaan yhtenäinen järjestelmä kaupungin tilojen avaamiseksi sidosryhmien käyttöön:
 - Kaupungin tilojen käyttötarpeet ja tarpeisiin soveltuvat tilat kartoitetaan.
 - Tilojen varausjärjestelmä laajennetaan koskemaan kaikkia kaupungin käytettävissä olevia tiloja.
 - Nimetään aina vastuutaho, joka vastaa tilojen asianmukaisesta käytöstä.
 - Määritetään tilojen väärinkäytölle sanktiot.

Tavoite: Yleishyödyllisten järjestöjen on helppo toimia kaupungissa ja tehdä yhteistyötä kaupunkiorganisaation kanssa

Toimenpiteet

- Laaditaan käytännöt yhteistyön ja kumppanuuden toteutumiselle järjestöjen kanssa yhteen asiakirjaan.
- Nimetään järjestöyhdyshenkilö ja kutsutaan järjestöt säännöllisesti koolle.
- Tarjotaan järjestöjen käyttöön myös maksuttomia tiloja.
- Viestitään järjestötoiminnasta kuntalaisille.
- Maksetaan järjestöavustuksia.
- Julkaistaan järjestöavustusten kriteerit, saajat ja summat kaupungin verkkosivuilla yhdessä paikassa.

Tavoite: Sidosryhmät osallistuvat ja vaikuttavat kaupungin toimintaan

Toimenpiteet

- Tehdään sidosryhmien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet kaupungin toimintaan näkyviksi.
- Otetaan sidosryhmät mukaan kaupunkistrategian ja sitä toteuttavien ohjelmien valmisteluun.
- Kerätään sidosryhmien kokemuksia ja huomioidaan ne palveluiden suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa.
- Autetaan sidosryhmiä viestimään omasta toiminnastaan kaupungin kanavissa ja verkostoissa.

5. Toteutumisen seuranta ja arviointi

Vuorovaikutuksen toimivuutta mitataan kaupungin ja kuntalaisten sekä kaupungin ja sidosryhmien kesken arjen kohtaamisissa, verkostoissa, palvelujen suunnittelussa ja valmistelussa sekä osallisuudessa päätöksentekoon. Kaupunki on aktiivisesti vuorovaikutuksessa kuntalaisten ja sidosryhmien kanssa sekä ottaa huomioon näkemykset ja palautteen osana päätöksentekoa.

Vuorovaikutussuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista arvioidaan vuoden 2019 ja vuoden 2021 lopussa. Arvioinnin ja seurannan valmisteluvastuussa ovat vuorovaikutussuunnitelman työryhmän jäsenet. He esittelevät suunnitelman omissa yhteisöissään ja arvioivat suunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista.

Suunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet, niiden toteutumista mittaavat indikaattorit sekä toteuttamisen vastuutahot esitellään kahdessa taulukossa, joista toinen koskee kuntalaisia ja toinen sidosryhmiä. Liitteenä olevat taulukot toimivat arvioinnin työkaluna.

Vuorovaikutuksen, osallisuuden ja vaikuttavuuden toteutumista koko kaupungin tasolla arvioidaan myös Kuntaliiton kuntien demokratiatilinpäätöksen teeman [kuntademokratian toimintatavat](#) avulla. Teemassa kartoitetaan ne osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet, jotka kaupunki kuntalaisille tarjoaa. Apuna käytetään teeman kahta kysymysrunkoa, joista toisessa kartoitetaan koko kaupungin ja toisessa eri toimialojen kuntalaisille tarjoamat osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet. Molemmat kyselyt viedään vuosina 2019 ja 2021 lähidemokratiatoimikuntaan sekä kaupunginhallituksen hyväksyttäväksi.

Lähteet

Karreinen, Lari 2019: [Hyvän julkisen vuorovaikutuksen periaatteet](#)

Kiilakoski, Tomi 2018: luentodiat

Kuntademokratiaindikaattorit 2017 raportti = [Kuntademokratiaindikaattorit 2017](#). Oikeusministeriön julkaisu 6/2018. Tekijät Elina Kestilä-Kekkonen, Josefina Sipinen, Sami Borg, Aino Tiihonen & Hanna Wass.

[Kuntademokratian toimintatavat](#). Kuntien demokratiatilin päätös. Teemavihko 2.

[Lapsiystävällinen kunta Unicef](#)

[Lapsiystävällinen Oulu](#)

[Oulun kaupungin tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2017](#)

[Oulun kaupunkistrategia 2026](#)

Oulun yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon suunnitelma = Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo Oulun kaupungin toiminnassa 2018-2021

Oulun osallisuuden ja vaikuttamisen ohjelma = [Oulussa jokainen kuuluu ja vaikuttaa](#)

Oulun avoimen hallinnon kysely kesällä 2017

Oulun avoimen hallinnon suunnitelma = [Avoin ja kaikkien yhteinen Oulu 2018-2019](#)

Sallinen, Sini (toim.) 2016: [Tule tekemään tulevaisuuden kuntaa](#). Suomen Kuntaliitto.

Stenvall, Jari & Pasi-Heikki Rannisto & Sini Sallinen 2013: [Osaava kunta – Avoimuus, vuorovaikutus ja osaaminen kunnan menestystekijöinä](#). Suomen Kuntaliitto.

Suositus vaikutusten ennakoarvioinnista kunnallisessa päätöksenteossa:

<https://www.kuntaliitto.fi/yleiskirjeet/2011/suositus-vaikutusten-ennakoarvioinnista-kunnallisessa-paatoksenteossa>

[Valtioneuvoston selonteko Eduskunnalle kansalaisten suoran osallistumisen kehittämisestä](#)

Valtiovarainministeriö 2017 = [Tulevaisuuden kunnan skenaariot ja visiot 2030](#). Parlamentaarisen työryhmän väliraportti Tulevaisuuden kunnasta.

Valtiovarainministeriön välijulkaisu 9a/2017.

